

Výročná správa Amnesty International 2020/21

Embargovaná do 7.4.2021

ČESKÁ REPUBLIKA

Prezident: **Miloš Zeman**

Předseda vlády: **Andrej Babiš**

Diskriminace Romů přetrvávala. Parlament znovu neratifikoval mezinárodní úmluvu o násilí na ženách a nepokročil s návrhem zákona o manželství osob stejného pohlaví. Soudní dvůr EU rozhodl v neprospěch vlády kvůli nepřijetí povinných kvót na uprchlíky. Až 16 % dětí na základních školách se údajně nemohlo připojit k online výuce během lockdownu spojeného s pandemií COVIDu-19. Obavy ohledně pokračujících transferů českých zbraní stranám konfliktu v Jemenu přetrvávaly.

ZÁKLADNÍ INFORMACE

České úřady i EU pokračovaly ve vyšetřování údajného střetu zájmů premiéra Andreje Babiše spojeného s evropskými dotacemi získanými pro jeho obchodní zájmy. V březnu, před prvním lockdownem v důsledku pandemie, uspořádaly tisíce lidí demonstraci v hlavním městě Praze, namířenou proti předsedovi vlády a tomu, co považují za jeho destruktivní vliv na státní instituce. Úřadování nového veřejného ochránce práv – ombudsmana, jmenovaného v únoru, vyvolalo kontroverzi. Přes 300 akademiků a právníků podepsalo v dubnu otevřený dopis poukazující na to, že prokazoval nedostatečnou angažovanost v některých problémech včetně práv menšin.

DISKRIMINACE

Romové

Diskriminace Romů zůstala rozsáhlá, ačkoli nový ombudsman tvrdil, že to byl pouze okrajový problém. Byly podniknuty kroky směrem k implementaci mechanismu pro zajištění kompenzací romským ženám, které byly oběťmi nucené sterilizace. V září vyzvala komisařka pro lidská práva Rady Evropy dolní komoru parlamentu, aby přijala návrh zákona poskytující obětem jednorázovou kompenzaci. Návrh zákona čekal na první čtení na konec roku. V prosinci pořádal Výbor ministrů Rady Evropy pravidelné přezkoumání opatření přijatých k řešení diskriminační segregace Romů ve školách a třídách pro žáky s mentálním postižením (na základě nesplnění rozsudku s D. H. a

dalšími proti České republice). Výbor zaznamenal některé pozitivní trendy, ale i nadále se obává, že většina romských žáků vyhodnocených k potřebě individuálních výukových plánů, byla stále vzdělávána mimo běžnou výuku.

Ženy

Parlament neratifikoval Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva), ačkoliv byla naplánovaná pro předložení k ratifikaci v roce 2018. Podle skupiny českých nevládních organizací, Koalice proti násilí, vyhledalo lékařskou pomoc v posledních letech okolo 168 000 obětí domácího násilí ročně. Poskytovatelé služeb zaznamenali nárůst v počtu incidentů domácího násilí během omezení zavedených v důsledku pandemie. Evropský výbor pro sociální práva v červnu veřejně rozhodl (v případě University Women of Europe proti České republice), že pokrok ohledně práva na stejnou mzdu a vyrovnanou reprezentaci žen na rozhodovacích pozicích v soukromých firmách byl nedostatečný. V odpovědi předložila zmocněnkyně pro lidská práva vládě nový návrh strategie pro rovnost žen a mužů v letech 2020–2030.

LGBTI+

Parlament znovu nepředložil návrh zákona k hlasování, původně přijatý vládou v roce 2018, který by plně uznal rovnocenné manželství párů stejného pohlaví. Takové páry sice mohou od roku 2006 vstoupit do registrovaného partnerství, to ale neumožňuje společnou adopci a v dalších desítkách atributů se liší od manželství.

PRÁVO NA VZDĚLÁNÍ

Podle České školní inspekce, se přibližně 11–16 % dětí na základních školách nemohlo připojit k online výuce během prvního lockdownu kvůli chybějícímu přístupu k internetovému připojení či nevyhovujícímu zařízení, a méně než 1 % žáků se nezapojilo do výuky v žádné formě.

PRÁVA UPRCHLÍKŮ, ŽADATELŮ O AZYL A MIGRANTŮ

Vláda pokračovala v odmítání účasti na jakýchkoli snahách o přesunutí uprchlíků v rámci EU, včetně přijetí dětských uprchlíků bez doprovodu. Navzdory řeckým žádostem o přijetí 40 dětí bez doprovodu, tvrdil ministr vnitra, že jediní uprchlíci v Řecku jsou mladí muži, které nepovažoval za děti, protože jim bylo okolo 17 let. Také uvedl, že přijímání mladých mužských uprchlíků ve věku 12–17 let by představovalo

vážné bezpečnostní riziko pro zemi. Soudní dvůr EU v dubnu rozhodl, že Česká republika (společně s Polskem a Maďarskem) porušila právo EU tím, že selhala v povinnostech a závazcích přesunout žadatele o azyl a uprchlíky. Evropská komise poslala případ proti třem zemím k soudu v roce 2017 – kvůli odmítání účasti v plánu EU pro nouzové přemístění, které nastavovalo povinné kvóty na přemístění uprchlíků.

NEZODPOVĚDNÉ VÝVOZY ZBRANÍ

Přetrvaly obavy ohledně pokračujícího vývozu českých zbraní, které by mohly být použity koalicí vedenou Saúdskou Arábií a Spojenými arabskými emiráty v konfliktu v Jemenu, což by mohlo znamenat vážné porušení základních lidských práv a také humanitárního či mezinárodního práva.

Výročná správa Amnesty International 2020/21

Embargovaná do 7.4.2021

Maďarsko

Hlava štátu: **János Áder**

Predseda vlády: **Viktor Orbán**

- **Ženy a transrodoví ľudia čelili viacnásobnej diskriminácii, na legislatívnej úrovni aj v praktickom živote.**
- **Ľuďom žiadajúcim o azyl štátne orgány na hraniciach znemožnili bezpečný vstup do krajiny.**
- **Zmeny zákonov prijaté v záujme zastavenia nákazy COVID-19 obmedzili slobodu prejavu a právo na pokojné zhromažďovanie.**
- **Vláda aj naďalej podkopávala nezávislosť súdnictva a dôveru verejnosti v jeho inštitúcie.**

Zhrnutie

V marci 2020 došlo k zmene legislatívy, ktorá maďarskej vláde počas pandémie COVID-19 umožnila rozhodovať o prijímaní mimoriadnych opatrení formou dekrétov. Zákon o ochrane pred koronavírusom (Zákon T/9790) vládu oslobodil spod parlamentnej kontroly a rozšíril jej rozhodovacie právomoci na dobu neurčitú. Napriek tomu, že v júni došlo k zmene zákona, vláda si naďalej uplatňovala súbor dočasných právomocí, ktoré jej umožnili obmedzovať ľudské práva, ako napríklad právo na pokojné zhromažďovanie alebo právo na azyl.

V septembri zverejnila Európska komisia svoju prvú správu o zásadách právneho štátu, v ktorej poukázala na vážne obavy týkajúce sa Maďarska.

Vysokí štátni predstavitelia naďalej ohrozovali nezávislosť súdnictva a verejne napádali konečné rozsudky, čím oddaľovali ich účinnosť. Na tieto útoky zneužívali oficiálne vládne komunikačné kanály aj médiá. Zodpovední lídri nevenovali pozornosť

postupujúcej erózii vnútornej nezávislosti súdnictva, kvôli čomu u sudcov a sudkýň naďalej narastali obavy z odvetných opatrení.¹

Diskriminácia

LGBTI+ ľudia

V máji parlament prijal zákon zakazujúci úradnú zmenu rodu. V praxi to znamená, že intersexuálni a transrodoví ľudia, ktorým bolo pri narodení priradené na základe biologických znakov (alebo chromozómov) pohlavie, ktoré nie je v súlade s ich rodovou identitou, nebudú môcť požiadať o jeho zmenu v žiadnych oficiálnych dokumentoch. Tento zákon odporuje maďarskej ústave aj medzinárodným ľudskoprávnym záväzkom Maďarska a porušuje právo transrodových ľudí na súkromný a rodinný život, ako aj na ľudskú dôstojnosť bez diskriminácie. V dôsledku novej legislatívy budú transrodoví a intersexuálni ľudia čeliť zvýšenému riziku diskriminácie, obťažovania a násillia zakaždým, keď sa budú musieť preukázať dokladom totožnosti či použiť ďalšie svoje osobné doklady.²

Európsky súd pre ľudské práva v júli rozhodol, že Maďarsko porušilo právo transrodového muža z Iránu na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života. Mužovi bol v Maďarsku udelený štatút utečenca z dôvodu prenasledovania, ktorému v domovskej krajine čelil pre svoju rodovú identitu. Napriek tomu však úrady odmietli úradne uznať jeho rodovú identitu a meno.

Ženy

V máji potvrdil maďarský najvyšší súd (Kúria), že pôrodnické oddelenie nemocnice v Miskolci diskriminovalo rómske rodičky zo sociálne a ekonomicky znevýhodneného prostredia. Osobám, ktoré ich chceli sprevádzať na pôrodnú sálu, totiž ukladalo povinnosť obliecť si hygienický „materský odev“, ktorý si bolo potrebné zakúpiť. Táto požiadavka často viedla k tomu, že rómske ženy boli nútené rodiť bez podpory blízkej osoby. Súd v rozhodnutí nariadil ukončenie tejto praxe.

---

¹ [Hungary: Fearing the unknown – How rising control is undermining judicial independence in Hungary](#) (EUR 27/2051/2020)

² [Hungary: Government must revoke prohibition of gender legal recognition](#) (EUR 27/2085/2020)

Pandémia COVID-19 prehĺbila dlhodobý problém rodovej nerovnosti na pracoviskách a na trhu práce.³ Ženy (predovšetkým tehotné a matky s malými deťmi) pociťovali v minulom roku dramaticky vyššiu mieru neistoty a diskriminácie ako pred krízou a úrady ich nechránili pred nezákonným prepúšťaním zo zamestnania, ani im nezabezpečili prístup k účinným opravným prostriedkom.

Násilie páchané na ženách a dievčatách

V máji prijal parlament politické vyhlásenie vyzývajúce vládu, aby neratifikovala Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), ktorý krajina pôvodne podpísala v roku 2014.

Právo na vzdelanie

Vláda v januári odštartovala koordinovanú komunikačnú a mediálnu kampaň s cieľom diskreditovať 63 rómskych bývalých žiakov a žiačok základnej školy v meste Gyöngyöspata. Títo mladí ľudia sa obrátili na súd so žiadosťou o nápravu za segregáciu, ktorej boli v škole vystavení a v dôsledku ktorej sa im dostalo vzdelanie nižšej kvality. Napriek očierňujúcej kampani zo strany vlády maďarský najvyšší súd v máji potvrdil, že kompenzácie, ktoré boli mladým Rómom a Rómkam priznané, musia byť bezodkladne vyplatené v plnej výške.

Výbor OSN pre práva dieťaťa vyjadril v marci vážne znepokojenie nad pokračujúcou segregáciou rómskych detí v Maďarsku, ku ktorej dochádza ich umiestňovaním do špeciálnych škôl. Výbor zároveň upozornil na rastúce rozdiely medzi študijnými výsledkami rómskych a nerómskych detí a na samotný problém nedostatku údajov týkajúcich sa vzdelávania rómskych detí.

Na začiatku školského roka 2020/2021 boli do praxe zavedené nové učebné osnovy pre základné a stredné školy. Osnovy neboli predmetom verejnej debaty a ministerstvo školstva ich zaviedlo aj napriek rozsiahlej kritike zo strany odborníkov a odborníčok v oblasti vzdelávania.

Študenti a študentky Univerzity divadelných a filmových umení v Budapešti v septembri „okupovali“ budovu školy na protest proti zmenám vo vlastníctve a spôsobe riadenia školy, po ktorých sa univerzita dostala pod kontrolu vlády. Protestujúce študentstvo považovalo tieto zmeny za obmedzenie akademickej slobody. V reakcii na

---

³ [Hungary: No working around it: Gender-based discrimination in Hungarian workplaces](#) (EUR 27/2378/2020)

zmeny rezignovalo zo svojich postov aj niekoľko významných pedagógov a pedagogičiek.

Sloboda prejavu, zhromažďovania a združovania

Po začiatku pandémie COVID-19 prijal maďarský parlament zákon, ktorý zavádza vysoké tresty za „poskytovanie a šírenie nepravdivých informácií“ súvisiacich s pandemiou a vládnymi reakciami na ňu. Zákon zároveň definuje trestný čin marenia výkonu karanténneho alebo izolačného príkazu.⁴

V júni 2020 prijalo Maďarsko prechodné ustanovenia, ktorými sa menia a dopĺňajú pravidlá aplikovateľné počas „stavu zdravotnej pohotovosti“. Tieto ustanovenia umožnili maďarskej vláde svojvoľne obmedziť právo na slobodný pohyb a pokojné zhromažďovanie.

V tom istom mesiaci rozhodol Súdny dvor Európskej únie o tom, že tzv. Zákon o transparentnosti organizácií čerpajúcich finančnú podporu zo zahraničia je v rozpore s právnymi predpismi EÚ. Zákon porušuje európsku legislatívu tým, že organizácie občianskej spoločnosti obmedzuje v prijímaní dotácií od zahraničných donorov.

V júli minulého roka bol odvolaný šéfredaktor nezávislého online spravodajského portálu Index. V reakcii na toto rozhodnutie podali výpoveď všetci členovia a členky redakcie a takmer 100 novinárov a novinárov, ktorí s portálom spolupracovali. Odchádzajúca redakčná rada verejne oznámila, že k tomuto kroku ju viedli obavy o nezávislosť najväčšieho a najčítanejšieho spravodajského portálu v krajine. K odvolaniu šéfredaktora došlo po tom, ako vedenie reklamného oddelenia portálu prevzal mediálny manažér s úzkym napojením na vládu.

Právo na azyl

Maďarská vláda prehrala tri súdne spory týkajúce sa porušenia medzinárodných záväzkov vrátane smerníc EÚ o podmienkach prijatia ľudí na úteku a udelení azylu. Súdny dvor EÚ v apríli rozhodol, že Maďarsko si nespĺnilo povinnosti vyplývajúce z legislatívy EÚ, keď odmietlo prijať ľudí žiadajúcich o azyl, ktorí mali byť presídlení v rámci systému zdieľanej zodpovednosti. Únia tento mechanizmus zriadila v záujme

---

⁴ [Hungary: Government must not use extraordinary power to roll back human rights amid COVID-19 emergency](#) (EUR 27/2046/2020)

odbremenenia Talianska a Grécka, ktoré v rámci EÚ čelia najväčšiemu náporu ľudí na úteku.

V máji rozhodol Súdny dvor EÚ o tom, že automaticky zadržiavať ľudí hľadajúcich azyl v pohraničných strediskách známych ako „tranzitné zóny“ bolo nezákonné. Opatrenia prijaté v strediskách boli podľa rozhodnutia súdu neprimerané, doba zadržiavania prekračovala zákonný limit a zadržiavaní nemali možnosť tieto opatrenia napadnúť súdnou cestou. Napriek tomu, že vláda spočiatku proti rozhodnutiu protestovala, ešte v máji pustila ľudí zadržiavaných v tranzitných zónach na slobodu.

Prechodné ustanovenia týkajúce sa „stavu zdravotnej pohotovosti“ výrazne ovplyvnili aj právo na prístup k azylovému konaniu. Legislatíva, ktorú odsúdil aj Úrad vysokého komisára OSN pre ľudí na úteku (UNHCR), od júna zrušila ľuďom hľadajúcim azyl možnosť požiadať o udelenie azylu v Maďarsku. Žiadatelia a žiadateľky museli namiesto toho podať „vyhlásenie o zámere“ požiadať o azyl, a to na vybraných zastupiteľských úradoch mimo Maďarska. Štátne orgány zaznamenali do konca roka iba zopár takýchto vyhlásení a povolenie na vstup do Maďarska s cieľom podať žiadosť o azyl, udelili jednej rodine. V októbri Európska komisia začala konanie proti Maďarsku za nesplnenie si povinností a argumentovala, že tieto obmedzenia boli protiprávne.

Ľudia, ktorí sa o vstup do krajiny pokúsili mimo oficiálnych ciest, predovšetkým ľudia prichádzajúci zo Srbska, boli (často hromadne) vytlačení mimo územia štátu. Do konca roka polícia zahnila za hraničný plot viac ako 30-tisíc ľudí. Toto konanie bolo v rozpore s povinnosťou individuálne vyhodnotiť riziká núteného navrátenia jednotlivcov a jednotlivkyň do krajín, kde im hrozí vážne porušovanie ich ľudských práv. Súdny dvor EÚ v decembri rozhodol, že tieto nútené návraty boli porušením právnych predpisov EÚ.

Výročná správa Amnesty International 2020/21

Embargovaná do 7.4.2021

Poľsko

Hlava štátu: **Andrzej Duda**

Predseda vlády: **Mateusz Morawiecki**

- **Poľské štátne orgány naďalej narúšali nezávislosť súdnictva.**
- **Opatrenia proti šíreniu ochorenia COVID-19 slúžili ako zámienka na zásah proti pokojne protestujúcim a obmedzenie prístupu k azylu.**
- **Obvinenia z trestných činov boli použité na obmedzenie slobody prejavu.**
- **Práva LGBTI+ osôb zostávali terčom útokov.**
- **Úrady sa pokúšali ešte viac obmedziť prístup k interrupcii.**

Zhrnutie

Pre pandémiu COVID-19 sa májové prezidentské voľby presunuli na júl a hlasovanie sa čiastočne konalo poštou. V reakcii na pandémiu vláda v marci zaviedla úplný zákaz verejných zhromaždení, v máji boli povolené zhromaždenia do 150 osôb, v októbri sa mohlo zhromaždiť len 10 alebo 25 ľudí v závislosti od zón. Legislatíva určená na podporu podnikov a pracujúcich, ktorých zasiahla pandémia, obsahovala aj pozmeňujúce a doplňujúce návrhy k nesúvisiacim záležitostiam. To zahŕňalo sprísnené tresty za nezákonné interrupcie a za urážku prezidenta.

Nadmerné zásahy zo strany štátu – nezávislosť súdnictva

Vláda pokračovala vo prijímaní právnych a politických zmien, ktoré oslabili nezávislosť súdnictva.

Parlament v januári prijal nový zákon, ktorý zaviedol prísne obmedzenia práv sudcov a sudkýň na slobodu prejavu a združovania.⁵ Zákon im zakazuje spochybňovať poverovacie listiny sudcov a sudkýň vymenovaných prezidentom. V auguste sa

---

⁵ [Európska sudcovská a právnická obec proti strate nezávislosti poľského súdnictva](#) (novinky Amnesty, 9. 1. 2020)

zástupca disciplinárnej komisie usiloval začať disciplinárne konanie voči 1 278 sudcom a sudkyniam, ktorí požiadali OBSE o monitorovanie prezidentských volieb.

Pokračoval aj medzinárodný dohľad. Na Súdnom dvore EÚ (SD EÚ) a Na Európskom súde pre ľudské práva (ESLP) prebiehalo niekoľko prípadov proti Poľsku v súvislosti s útokmi na súdnictvo. V septembri Európsky parlament prijal uznesenie vyjadrujúce obavy o nezávislosť súdnictva a nad ohrozením ľudských práv v Poľsku.

Súdny dvor Európskej únie vydal v apríli nariadenie o predbežných opatreniach obsahujúce požiadavku, aby vláda okamžite pozastavila svoj nový systém disciplinárnych konaní voči sudcom a sudkyniam. Poľské orgány však naďalej odmietali vykonať toto rozhodnutie a Najvyšší súd pokračoval v posudzovaní takýchto disciplinárnych prípadov. Štátny tajomník ministerstva spravodlivosti sa vyjadril, že SD EÚ zasahovaním do vnútorných záležitostí Poľska porušil jeho suverenitu.

V septembri ESLP formálne požiadal o odpoveď v prípade sudcu Igora Tuleyu, ktorý napadol disciplinárne konania vedené proti nemu ako porušovanie jeho práv na súkromný život a slobodu prejavu. Prokuratúra začala disciplinárne konanie proti Igorovi Tuleyovi v roku 2018. Ten, okrem iného, požiadal SD EÚ o predbežné rozhodnutie o tom, či je nový poľský zákon ohrozujúci nezávislosť súdnictva zlučiteľný s právom EÚ.

Sloboda zhromažďovania

Ľudia pokojne protestujúci proti vláde čelili pokutám a zadržiavaniu, pričom zásahy proti niektorým protestom boli zdôvodnené protiepidemickými opatreniami, aj keď presahovali rámec ochrany verejného zdravia.⁶

V máji počas predvolebnej kampane polícia zatkla stovky pokojne protestujúcich len za to, že demonštrovali v uliciach, a uložili im vysoké pokuty. Polícia sa zamerala najmä na pokutovanie ľudí, ktorí požadovali zachovanie nezávislosti súdnictva a tých, ktorí kritizovali nedostatočnú podporu malých podnikov počas lockdownu. Úrady uložili pokuty aj ľuďom, ktorí pred štátnou rozhlasovou stanicou Trójka pokojne protestovali proti cenzúre piesne.

---

⁶ [Poland: COVID-19 is no excuse to crackdown on protests](#) (EUR 37/2421/2020)

Sloboda prejavu a združovania

Aktivistka a aktivista boli v júni obvinení z „krádeže a vlámania“ za to, že nahradili reklamy na autobusových prístreškoch plagátmi, ktoré obviňovali vládu z manipulovania štatistikami o epidémii COVID-19.⁷ Na konci roka sa na uzavretie prípadu stále čakalo, pričom obvineným hrozil trest odňatia slobody až na 10 rokov.

V júli bola obhajkyňa ľudských práv Elżbieta Podleśna obvinená z „urážky náboženského presvedčenia“ za údajné prechovávanie a distribúciu plagátov a nálepiek zobrazujúcich Pannu Máriu s dúhovou svätožiarou.

Minister spravodlivosti a minister životného prostredia v auguste predložili návrh zákona, ktorý by zaväzoval mimovládne organizácie, aby deklarovali akékoľvek zdroje financovania zo zahraničia a zverejnili ich vo verejnom registri.

Práva LGBTI+ ľudí

Politici a političky pokračovali v rétorike proti LGBTI+ ľuďom.

V júli prezident podpísal pamflet proti právam LGBTI+ osôb s názvom „Charta rodiny“, ktorým pred voľbami prisľúbil, že nedovolí zrovnoprávniť homosexuálnych ľudí v otázke uzatvárania manželstiev, adopciu detí LGBTI+ ľuďmi ani vzdelávanie o téme LGBTI+ v školách.

V auguste polícia zatkla 48 LGBTI+ aktivistov a aktivistiek počas pokojného protestu proti zadržiavaniu významnej aktivistky vo vyšetrovacej väzbe. Boli proti nim vznesené obvinenia z „účasti na nepovolenom zhromaždení“. Vyšetrovanie do konca roka neskončilo.

Od marca 2019 prijalo približne 100 miestnych úradov diskriminačné rezolúcie proti LGBT ľuďom. V niektorých sa uvádza výslovne, že sú „proti LGBT ideológii“, iné odkazujú na „tradičné hodnoty“ alebo „práva rodiny“. V júli Európska komisia zamietla šesť žiadostí o družobné partnerstvá, ktoré sa týkali takýchto obcí. V septembri predsedníčka Európskej komisie vyhlásila, že takzvané „Zóny bez LGBTI“ sú v skutočnosti zónami bez ľudskosti, aké nemajú miesto v Európskej únii.

Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) v máji publikovala správu, podľa ktorej 15 percent LGBTI+ ľudí v Poľsku zažilo v posledných piatich rokoch fyzický útok alebo sexuálne násilie. Ide o najvyšší percentuálny podiel v rámci Európskej

⁷ [Poland: Activists at risk of 10-year jail term for COVID-19 poster campaign challenging government statistics](#) (novinky Amnesty, 11. 6. 2020)

únie. Väčšina nahlásených útokov na LGBTI+ ľudí sa končí bez trestného stíhania páchatel'ov.⁸

Sexuálne a reprodukčné práva

Sexuálne a reprodukčné práva zostávali naďalej pod paľbou útokov.

Na apríl bola naplánovaná parlamentná diskusia o dvoch „občianskych iniciatívach“, ktoré navrhovali stanoviť trestné postihy za sexuálnu výchovu v školách a ešte viac obmedziť prístup k interrupcii.⁹ Uskutočnili sa veľké protesty, ktoré sa konali buď online, alebo s dodržaním fyzických rozstupov s ohľadom na COVID-19. Poslanci a poslankyne odhlasovali návrhy zákonov, ktoré sa tak posunuli ďalej do parlamentných výborov, čím sa diskusie odložili.

V júli ministerstvo spravodlivosti oznámilo plán odstúpiť od Istanbulskeho dohovoru (Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu a o boji proti nemu). Vláda otvorene lobovala za to, aby od dohovoru odstúpili aj iné krajiny. Premiér oznámil plán preskúmať zlučiteľnosť dohovoru s poľskou ústavou, pričom tvrdil, že dohovor je „škodlivý“, pretože „obsahuje prvky ideologickej povahy.“

V októbri poľský Ústavný súd rozhodol, že prístup k interrupcii na základe „ťažkého a nezvratného poškodenia plodu alebo nevyliciteľnej choroby, ktorá ohrozuje život plodu“ je v rozpore s ústavou. Nález Ústavného tribunálu umožnil takmer úplný zákaz interrupcií v krajine.

Práva ľudí na úteku a hľadajúcich azyl

V apríli SD EÚ rozhodol, že Poľsko si nespĺnilo povinnosti, ktoré mu vyplývajú z právnych predpisov EÚ, keď odmietlo prijať žiadateľov a žiadateľky o azyl v rámci relokačnej schémy EÚ.

---

⁸ [Polki i Polacy chcą, by przestępstwa motywowane homofobią i transfobią były rozpoznawane przez państwo](#) (novinky Amnesty, 24. 9. 2020; iba v poľštine, preklad názvu: *Poliaci chcú, aby štát rozpoznával zločiny motivované homofóbiou a transfóbiou*)

⁹ [Poland: Abortion ban and regressive sexuality education laws must not be rushed through under cover of COVID-19](#) (novinky Amnesty, 14. 4. 2020)

ESLP v júli rozhodol proti Poľsku, keď dospel k záveru, že situácia na hraničných priechodoch dosahovala neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie v súvislosti s tým, že úrady odmietli prijímať žiadosti o azyl a vykonali hromadný odsun, ktorým niektorých ľudí ohrozili násilným premiestnením na miesto, kde existovalo riziko vážneho porušovania ich ľudských práv (šlo o porušenie princípu nenavracania).

V dôsledku pandémie COVID-19 Cudzinecký úrad pozastavil priame služby klientom a klientkam a pri podávaní žiadostí o azyl na hraničných priechodoch tiež existovali určité obmedzenia.

Výročná správa Amnesty International 2020/21

Embargovaná do 7.4.2021

Slovensko

Hlava štátu: **Zuzana Čaputová**

Predseda vlády: **Igor Matovič (v marci vystriedal Petra Pellegriniho)**

- **Diskriminácia Rómov a Rómok v slovenskej spoločnosti pretrvávala i v roku 2020. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol v prospech troch Rómov, s ktorými zle zaobchádzali príslušníci polície.**
- **Parlament odmietol návrh zákona obmedzujúceho prístup k interrupciám.**

Zhrnutie

Parlamentné voľby 29. februára viedli k zostaveniu novej vlády v čele s Igorom Matovičom, zvoleným na základe protikorupčného programu.

V reakcii na pandémiu ochorenia COVID-19 vláda v marci vyhlásila núdzový stav a zaviedla širokú škálu opatrení na zastavenie šírenia nového koronavírusu.

V apríli bol v prípade vraždy investigatívneho novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej usvedčený bývalý vojak. V septembri súd oslobodil podnikateľa Mariána Kočnera, obvineného z objednávky Kuciakovej vraždy. Ján Kuciak skúmal a prepájal skutočnosti, ktoré poukazovali na možné prípady korupcie, vrátane podnikateľských aktivít Mariána Kočnera, a jeho zavraždenie v roku 2018 spustilo masové občianske protesty.

Diskriminácia Rómov a Rómok

Pretrvávajúce predsudky voči Rómom a Rómkam a miera ich diskriminácie sa prejavili aj stigmatizáciou rómskych komunít ako hrozby pre verejné zdravie počas pandémie COVID-19.

Úrady disproporčne a diskriminačne cielili protiepidemické opatrenia na rómske komunity.¹⁰ V apríli prebehlo v niektorých rómskych sídlach testovanie obyvateľov a obyvateľiek na COVID-19, pri ktorom asistovala armáda, a následne bolo päť z týchto

¹⁰ [Stigmatizujúca karanténa rómskych komunít na Slovensku a v Bulharsku](#) (EUR 01/2156/2020)

sídel uzavretých do povinnej karantény s odôvodnením, že predstavujú ohrozenie verejného zdravia. Právny základ na zavedenie takýchto povinných hromadných karantén pod dohľadom polície a armády bol nejasný a vyvolal otázky, či nejde o svojvoľné zadržiavanie dotknutého obyvateľstva, ktoré pritom nebolo o dĺžke trvania a podmienkach karantény riadne informované. Nedostatočný prístup k vode a hygiene v neformálnych rómskych sídlach a chýbajúce adekvátne alternatívy ubytovania sú dlhodobé problémy, ktorým úrady nevenovali dostatočnú pozornosť ani v rámci protiepidemického postupu, čo Rómom a Rómkam z marginalizovaných komunít výrazne sťažilo dodržiavanie všeobecných odporúčaní na ochranu zdravia.

V júli slovenské ministerstvo školstva adresovalo list Európskej komisii, ktorým reagovalo na prebiehajúce konanie o porušení povinnosti proti Slovensku vo veci systematickej diskriminácie a segregácie rómskych detí v školách. Vláda v liste priznala existenciu rasovej segregácie v slovenskom vzdelávacom systéme a stanovila kroky, ktorými v jednotlivých fázach zabezpečí nápravu vrátane prípravy právnej definície segregácie.

Nadmerné použitie sily

Pokračovali aj sťažnosti na nadmerné používanie sily a zlé zaobchádzanie s Rómami a Rómkami. V máji Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky začalo preverovať obvinenie, podľa ktorého policajt zbil päť rómskych detí, ktoré nakrátko opustili oblasť vyhradenú počas karantény na pohyb príslušníkov a príslušníčok rómskej komunity v Krompachoch.

V januári Európsky súd pre ľudské práva (ESLP) rozhodol v prípade *A. P. proti Slovenskej republike* v prospech Róma, s ktorým v roku 2015, keď mal 16 rokov, zle zaobchádzala polícia. ESLP zároveň kritizoval slovenské orgány za to, že podnet sťažovateľa neboli schopné účinne vyšetriť. V marci ESLP formálne požiadal Slovensko o stanovisko k prípadu z roku 2009, keď údajne došlo k zlému zaobchádzaniu so šiestimi rómskymi chlapcami na policajnej stanici v Košiciach (*M. B. a ďalší proti Slovenskej republike*).

V septembri ESLP rozhodol (v prípade *R. R. a R. D. proti Slovenskej republike*) že polícia v júni roku 2013 nehumánne zaobchádzala s dvoma príslušníkmi rómskej komunity v Moldave nad Bodvou. Pri policajnom zásahu proti rómskej komunite na ulici Budulovská bolo vtedy zranených viac ako 30 ľudí. ESLP tiež konštatoval, že orgány porušili princíp nediskriminácie, keď nedokázali vyšetriť obvinenia z diskriminácie, ku ktorej mohlo dôjsť už v procese plánovania zásahu.

Práva žien a dievčat

Zintenzívnilo sa porušovanie práv žien, často pod zámienkou ochrany náboženských alebo „tradičných“ hodnôt.

Napriek tomu, že Slovensko naďalej patrí medzi signatárske krajiny Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácejmu násilliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), parlament ho odmietol ratifikovať a vo februári sa hlasovaním vyjadril proti nemu. Organizácie, ktoré sa zaoberajú násillím páchaným na ženách na Slovensku, zaznamenali nárast domáceho násillia po prepuknutí pandémie COVID-19.

Verejná ochrankyňa práv vyjadrila znepokojenie v súvislosti s prístupom žien k bezpečnej a včasnej zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia počas pandémie. Niektorí poskytovatelia zdravotnej starostlivosti pozastavili vykonávanie interrupcií, odvolávajúc sa na požiadavku vlády, aby v rámci opatrení na zastavenie šírenia koronavírusu odložili všetky operácie, ktoré nie sú nevyhnutné.

V októbri parlament odmietol návrh zákona, ktorý by zaviedol nové prekážky v prístupe k interrupcii, čím by ohrozil telesné a duševné zdravie žien a dievčat.

Výročná správa Amnesty International 2020/21

Embargovaná do 7.4.2021

Ukrajina

Hlava štátu: Volodymyr Zelenskyj

Predseda vlády: Denys Šmyhal' (v marci vystriedal Oleksija Hončaruka)

- **Právo na zdravie počas pandémie COVID-19 ohrozil výrazný nedostatok prostriedkov individuálnej ochrany (PIO); rodiny zdravotníčok a zdravotníkov, ktorí zomreli na COVID-19, čelili byrokratickým prekážkam pri snahe o odškodnenie.**
- **Pribúdali obvinenia z mučenia a iného zlého zaobchádzania, odohrávajúceho sa najmä v policajnej väzbe. Predstavitelia bezpečnostnej služby zodpovední za utajené zadržiavanie a mučenie na východe Ukrajiny v rokoch 2014 až 2016 sa naďalej tešili úplnej beztrestnosti.**
- **Skupiny obhajujúce diskrimináciu pokračovali v útokoch na aktivistov, aktivistky a marginalizované skupiny, často úplne beztrestne.**
- **Pravidelne prichádzali správy o zastrášaní a násilí voči novinárom a novinárkam.**
- **Násilie vo vzťahoch zostáva naďalej rozšírené; prístup k podporným službám zhoršili prísne protiepidemické opatrenia.**
- **V konflikte na východe Ukrajiny obe strany zaviedli cestovné obmedzenia, ktoré sa dotkli sociálnych a ekonomických práv miestneho obyvateľstva. Na okupovanom Kryme pokračovali snahy o umlčanie kritikov a kritičiek, obrancov a obrankýň ľudských práv.**

Zhrnutie

V marci 2020 boli zavedené obmedzenia na zastavenie epidémie ochorenia COVID-19, no šíreniu nového koronavírusu nedokázali účinne zabrániť. Situácia sa zhoršovala aj kvôli nedostatku PIO a nedostatočnému testovaniu, čo viedlo k preťaženiu zdravotníctva.

Októbrové voľby do orgánov miestnej samosprávy poznačila nízka účasť. Ich výsledky ukázali pokles popularity štandardných politických strán a rastúcu podporu pre lokálne strany a politických aktivistov a aktivistky. Na mnohých miestach na východe

Ukrajiny sa hlasovanie vôbec neuskutočnilo, vrátane niektorých miest pod vládnu kontrolou, údajne kvôli obavám o bezpečnosť.

Začala sa veľká reforma Generálnej prokuratúry, v rámci ktorej bolo po opätovnom posúdení prepustených 55% prokurátorov a prokurátoriek. Po odvolaní samotného generálneho prokurátora z funkcie však došlo k zastaveniu reformy. Dočasne ho nahradila dovtedajšia riaditeľka Štátneho vyšetrovacieho úradu, čím sa ocitol bez stáleho vedenia zas tento kľúčový orgán v trestnoprávnom systéme.

Vláda v septembri stanovila, že s účinnosťou od roku 2022 sa majú ľudské práva stať povinnou súčasťou školských osnov (ako súčasť existujúcich vyučovacích predmetov) pre žiakov a žiačky vo vekovej kategórii od 11 do 15 rokov.

Prímerie medzi vládnyimi silami a Ruskom podporovanými ozbrojenými skupinami na východe Ukrajiny zväčša vydržalo, v marci a máji pomohlo zastaviť menšie konflikty. Územie Krymu zostáva pod ruskou okupáciou.

Právo na zdravie

Ministerstvo zdravotníctva informovalo o výraznom nedostatku PIO pre zdravotnícky personál, ktorý trval až do konca roka, a nedostatočnom testovaní na COVID-19. Do polovice decembra bolo hlásených viac ako 51 731 zdravotníckych pracovníčok a pracovníkov infikovaných vírusom COVID-19, z celkového počtu 1 055 047 potvrdených prípadov a ďalších 1 214 362 podozrení na ochorenie. Podľa ministra sociálnych vecí zomrelo do 19. decembra viac ako 300 zdravotníckych pracovníčok, no iba 53 úmrtí bolo osobitnou komisiou uznaných za smrť spojenú s výkonom povolania. Pozostalým rodinám štát prisľúbil odškodnenie, ale podľa medializovaných informácií bolo do 12. novembra vyplatené iba v 21 prípadoch v plnej sume a v 22 prípadoch čiastočne, kvôli byrokratickým prekážkam a nutnosti preukázať, že zosnulé sa nakazili ochorením COVID-19 na pracovisku.

Mučenie a iné zlé zaobchádzanie

Pravidelne boli hlásené informácie o údajnom mučení a inom zlom zaobchádzaní, najmä s osobami v policajnej väzbe. Celkové údaje za rok 2020, zverejnené Generálnou prokuratúrou, naznačujú, že zaregistrovala 129 prípadov údajného mučenia, v 59 prípadoch vznesla obvinenie a v 52 prípadoch konanie ukončila. 23. mája bol manželský pár – muž podozrivý z trestného činu a jeho manželka v pozícii svedkyne – prevezený na policajnú stanicu okresu Kaharlyk v Kyjevskej oblasti. Ich obvinenia, že boli mučení a žena opakovane znásilňovaná, boli široko

medializované. V máji boli Štátnym vyšetrovacím úradom zadržaní dvaja policajti z Kaharlyku, ktorí boli vzatí do väzby na základe podozrenia z trestného činu. Prihlásili sa ďalší ľudia, ktorí údajne prežili mučenie v Kaharlyku. Piaty policajti z Kaharlyku boli následne obvinení z nezákonného odňatia slobody a mučenia. Minister vnútra odmietol rezignovať, prisľúbil však prijatie dodatočných opatrení na prevenciu mučenia, vrátane lepších registračných a monitorovacích systémov.

Beztretnosť

Žiadna z obetí násilného zmiznutia, tajného zadržavania, mučenia a iného zlého zaobchádzania s civilnými osobami zo strany Ukrajinskej bezpečnostnej služby (SBU), ku ktorým došlo v rokoch 2014 až 2016, sa nedočkala spravodlivosti, pravdy ani náhrady škody a ani jediný podozrivý zo spáchania týchto činov nebol stíhaný. Nový riaditeľ SBU v júni uviedol, že bezpečnostná služba v súčasnosti nemá žiadne tajné väznice, a taktiež poprel mučenie, ale vôbec sa nevyjadril o používaní spomenutých praktík v minulosti. Štvorročné vyšetrovanie týchto praktík Vojenská prokuratúra postúpila Štátnemu vyšetrovaciemu úradu v decembri 2019, no do konca roka 2020 nepriineslo žiadne hmatateľné výsledky.

Diskriminácia

Členovia skupín obhajujúcich diskrimináciu (ktoré sa na Ukrajine zvyčajne súhrnne označujú ako krajne pravicové) pokračovali v obťažovaní, zastrášaní a násilí voči občianskym aktivistom, politickým oponentkám, novinárom a ľuďom z marginalizovaných skupín. Často úplne beztretné.

12. júna v hlavnom meste Kyjev približne 15 mužov z krajne pravicovej skupiny zaútočilo na dve členky mimovládnej organizácie Feministický workshop, ktoré sa pokúšali odstrániť plagáty s diskriminačným posolstvom. Útočníci do aktivistiek strkali a slovné ich ponižovali, jednu z nich udreli do tváre a vyhrážali sa ďalším násilím. Očitý svedok zavolať políciu, ale tá na miesto činu neprišla ani do 45 minút. Aktivistky podali oznámenie na políciu a začalo sa vyšetrovanie, do konca roka však nebol zaznamenaný žiadny pokrok.

30. augusta sa LGBTI+ aktivistom a aktivistkám v Odeze nepodarilo vytvoriť solidárnu ľudskú reťaz na plánovanom mieste, pretože to obsadili ich odporcovia. Polícia trvala na tom, aby sa LGBTI+ aktivisti a aktivistky presunuli na iné miesto, no údajne im neposkytla žiadnu ochranu, keď ich odporcovia prenasledovali a následne na nich zaútočili. Aktivistky a aktivisti boli napadnutí, zasypaní vajíčkami a postriekaní

slzotvorným plynom, niekoľkí utrpeli popáleniny a ďalšie zranenia. Polícia zatkla 16 údajných útočníkov.

Rómska menšina

Diskriminácia Rómov a Rómok pretrváva. Pandémia ešte viac zasiahla ich živobytie, pretože utlmila neformálnu ekonomiku, na ktorú sa mnohí z nich spoliehajú. Tí, ktorým chýba úradná identifikácia, nemali prístup k sociálnym dávkam, dôchodkom alebo zdravotnej starostlivosti.

Vo vyšetrowaní násilného útoku na neformálne rómske osídlenie v lesnom parku Lysa Hora v Kyjeve v apríli 2018 nebol zaznamenaný žiadny pokrok, a to napriek verejnej povahe útoku a včasnej identifikácii údajných páchatel'ov z verejne dostupných videozáznamov z incidentu.

Rómska rodina, ktorá v parku kempovala, opísala, ako na nich 29. apríla zaútočili dvaja muži, ktorí v skorých ranných hodinách vošli do ich provizórneho stanu a nastriekali doň dráždivý sprej. Mladého Róma následne zbili drevenou doskou. Keď ich jeho manželka prosila, aby prestali, a povedala im, že je tehotná, slovne na ňu zaútočili a kričali na ňu: „Taká ako ty si zaslúži akurát tak znásilnenie.“ Stan bol spálený spolu s rodinným majetkom a dokumentmi. Dňa 2. mája začala polícia trestné stíhanie, do konca roka však nebol oznámený žiadny výsledok.

Sloboda prejavu

Médiá zostali pluralitné a vo veľkej miere slobodné, napriek pravidelným správam o obťažovaní vydavateľstiev v súvislosti s ich redakčnou politikou a zastrašovaní a násilí voči novinárom.

Novinárka Kateryna Serhackova, spoluzakladateľka internetového média Zaborona, sa v júli stala terčom očierňujúcej kampane populárneho blogera, ktorý kritizoval jej prácu a zverejnil podrobnosti o jej osobnom živote spolu s fotografiou jej malého syna. Komentáre jeho čitateľov obsahovali aj domácu adresu Serhackovej a ďalšie fotografie, novinárke sa vyhrážali smrťou a dostávala útočné správy, ktoré nahlásila na políciu, ale tá nepodnikla žiadne kroky, dokým Serhackova nevyhrala súdny spor vo veci nečinnosti polície. Serhackova medzitým opustila Kyjev kvôli svojej osobnej bezpečnosti.

Súd s mužom a dvoma ženami podozrivými z priamej účasti na zabití novinára Pavla Šeremeta v júli 2016 sa začal v septembri, pričom všetci traja tvrdili, že sú nevinní.

Medzitým prebiehalo samostatné konanie vo veci pátrania po objednávateľovi vraždy, ku koncu roka neboli zverejnené žiadne výsledky.

Rodovo podmienené násilie

Násilie vo vzťahoch

Násilie v blízkych vzťahoch (alebo tzv. domáce násilie) zostáva veľmi rozšírené, nedostatočne hlásené a často nevyšetrené a nepotrestané. Právne a inštitucionálne iniciatívy uplynulých rokov zamerané na riešenie tejto problematiky sa v mnohých prípadoch nedočkali riadnej (alebo žiadnej) implementácie. Polícia sa zdráhala vydávať núdzové ochranné opatrenia a nebola ochotná alebo schopná kontrolovať ich dodržiavanie. Personál ozbrojených síl a policajti zostali vyňatí z ustanovení Správneho poriadku, ktoré trestajú násilie vo vzťahoch. V praxi to môže znamenať, že sa vyhnú aj trestnému stíhaniu za takéto násilie, pretože interpretácia zákona často vyžaduje dve predchádzajúce usvedčenia podľa Správneho poriadku, aby došlo k naplneniu definície systematického týrania, čo je podmienkou na začatie trestného stíhania.

Konflikt na východe Ukrajiny takéto systémové chyby naďalej zväzňoval a narúšal inštitucionálnu reakciu, v rámci ktorej sa spúšťajú procesy vedúce k ochranným opatreniam.¹¹ Žena z Doneckej oblasti nahlásila v roku 2019 polícii najmenej päť prípadov násillia zo strany svojho manžela, vojenského príslušníka, avšak polícia nebola schopná zaviesť voči násilníkovi žiadne administratívne opatrenia. V roku 2020 bolo proti mužovi začaté trestné stíhanie a vydaný súdny zákaz priblíženia sa k poškodenej, jeho nadriadení však v priebehu vyšetrovania voči nemu neprijali žiadne disciplinárne ani iné opatrenia.

V máji bola prezidentovi Volodymyrovi Zelenskému doručená petícia s podpismi 25-tisíc ľudí žiadajúcich ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násilliu na ženách a domácemu násilliu a o boji proti nemu (tzv. Istanbulského dohovoru). V septembri prezident podpísal dekrét „O naliehavých opatreniach na prevenciu a boj proti domácemu násilliu“, ktorý vládu zaviazal vypracovať štátny program na obdobie do roku 2025, zahŕňajúci opatrenia na zlepšenie medzirezortnej koordinácie, podporu legislatívnych zmien a prijatie rehabilitačných programov pre páchatel'ov. Vyhláška

---

¹¹ [Ukraine: Not a private matter: Domestic and sexual violence against women in eastern Ukraine](#) (EUR 50/3255/2020)

však neobsahovala zmienku o Istanbulskej dohovore a v priebehu roka neboli podniknuté žiadne kroky smerom k jeho ratifikácii.

Prístup k podporným službám pre ľudí, ktorí zažili násilie v blízkych vzťahoch, bol ovplyvnený prísnyimi karanténnymi opatreniami na spomalenie šírenia nového koronavírusu. Štátne inštitúcie poskytujúce bezplatnú právnu pomoc prešli výlučne na dištančné poskytovanie konzultácií. To im znemožnilo pomáhať ženám a ďalším ľuďom, ktorí zostávali v spoločných priestoroch s páchatelom a nemohli slobodne hovoriť o svojej situácii. Komplikoval sa aj prístup do azylových domov, keďže bol podmienený vstupnou lekárskou prehliadkou. Ľudia z lokalít, kde sa nenachádza žiadny azylový dom ani núdzová nocľaháreň, nemohli cestovať inam, keďže od marca do mája bola zrušená všetka verejná doprava vrátane autobusov a vlakov.

Beztrestnosť

Vo vyšetrovaní obvinení podaných poručičkou Valeriou Sikal, prvou ukrajinskou bývalou príslušníčkou ozbrojených síl, ktorá nahlásila sexuálne obťažovanie veliteľom, nenastal žiaden pokrok. Vojenský prokurátor z posádky západoukrajinského regiónu Rivne opakovane vrátil spis na došetrenie nezrovnalostí, a to aj na úkony, ktoré už boli vykonané. Prípado sa do konca roka nedostal pred súd a dôstojník nebol obžalovaný.

LGBTI+

30. apríla skupina mladých ľudí silno zbila, sexuálne napadla a okradla 19-ročnú transrodovú osobu z mesta Žytomyr. Následne sa ju pokúsili uniesť a ešte pred príchodom polície žiadali výkupné od jej otca. Bolo začaté trestné stíhanie, v rámci ktorého polícia ignorovala nenávisťný, transfóbny motív trestného činu. Proti podozrivým zatiaľ neboli uplatnené žiadne reštriktívne opatrenia.

V máji boli v parlamente predložené tri rôzne návrhy zákonov na pridanie sexuálnej orientácie a rodovej identity do Trestného zákonníka ako konkrétnych dôvodov trestného činu z nenávisťi. Tieto iniciatívy vyvolali kritiku zo strany náboženských a iných skupín a o žiadnom z návrhov sa nehlasovalo.

LGBTI+ ľudia, ktorí zažili nenávisťné útoky, sa ich zdráhali oznámiť polícii, pretože jej dostatočne nedôverovali a obávali sa ďalších represálií z jej strany. V prípadoch, keď boli tieto trestné činy nahlásené, zriedka došlo k ich vyšetrovaniu a ešte vzácnejšie k ukončeniu vyšetrovania či správne kvalifikovaniu, takže páchatelia čelili iba ľahkým alebo dokonca žiadnym obvineniam.

Donbas

Územia na východe Ukrajiny kontrolované separatistami podporovanými Ruskom zostali mimo dosahu mnohých aktérov občianskej spoločnosti a humanitárnych organizácií. Pretrvávalo potláčanie všetkých foriem disentu, a to metódami ako zatýkanie, výsluchy, mučenie a iné zlé zaobchádzanie zo strany de facto rozhodovacích orgánov, ako aj väznenie, často v neľudských podmienkach. Nezávislé informácie z týchto území boli čoraz zriedkavejšie a ich nedostatok sa prehľboval kvôli prísnyh cestovným obmedzeniam spojeným s pandémiou.

Sloboda pohybu

Obe strany v konflikte zaviedli obmedzenie cestovania cez kontaktnú líniu, čo sa často javilo ako recipročné opatrenie. Monitorovacia misia OSN pre ľudské práva na Ukrajine informovala, že do októbra klesol počet priechodov v oboch smeroch z mesačného priemeru jedného milióna na desaťtisíce. Situácia rozdelila rodiny a v mnohých prípadoch zasiahla ich živobytie. Obmedzeným prístupom na územia pod kontrolou vlády boli výrazne dotknutí najmä starší ľudia poberajúci dôchodky, tí, ktorí potrebovali pravidelnú zdravotnú starostlivosť (ako napríklad HIV pozitívni ľudia), a ďalšie marginalizované skupiny.

Cestovné obmedzenia sa v júni zmiernili. Opatrenia zavedené de facto rozhodovacími orgánmi v Donecku sa javili ako svojvoľné: cestovanie bolo bez zdôvodnenia obmedzené na určité dni a o vycestovanie bolo potrebné vopred požiadať, pričom žiadosti boli v mnohých hlásených prípadoch zamietnuté, takisto bez uvedenia dôvodu.

Krym

Na Kryme pokračoval tvrdý zákrok proti disentu ako takému, a zvlášť proti práci v oblasti ľudských práv, rovnako ako obmedzovanie médií. Násilné zmiznutia z roku 2014, keď začala ruská okupácia územia, neboli vyšetrené.

Okupačné ruské orgány sa naďalej zameriavali na obrancov a obrankyne ľudských práv vrátane členov a členiek Krymskej solidarity, miestnej svojpomocnej iniciatívy krymských Tatárov. Desiatky jej členov a členiek čelili politicky motivovaným trestným konaniam, najmä pre obvinenia z údajného členstva v islamistickom hnutí Hizb-ut-Tahrír, ktoré je na Ukrajine legálne, ale v Rusku zakázané a zaradené na zoznam teroristických organizácií. Ako represálie proti krymským Tatárom sa často používali

svojevolné domové prehliadky, neoficiálne výsluchy ruskými bezpečnostnými silami a zastrašovanie.

V marci navštívili predstavitelia ruských orgánov vynútenia a presadzovania práva domácnosti niekoľkých členov a členiek Krymskej solidarity vrátane jej súčasného koordinátora Mustafu Sejdaljeva a obrancu ľudských práv Abdurešita Džepparova a doručili im oficiálne písomné varovanie pred účasťou na „nepovolených aktivitách“ (akýchkoľvek protestoch alebo spomienkových podujatiach). Predchádzajúci koordinátor Krymskej solidarity, väzeň svedomia Server Mustafajev, bol 16. septembra uznaný za vinného z terorizmu a odsúdený vojenským súdom v Rostove na Done, v Rusku, na 14 rokov väzenia (odsúdených bolo aj 7 jeho spoluobžalovaných).

Prenasledovanie náboženských menšín pokračovalo. Dvaja príslušníci náboženskej organizácie Svedkovia Jehovovi z Krymu, Serhij Filatov a Artem Herasymov, boli v samostatných procesoch odsúdení (jeden v marci, druhý v júni) za uplatňovanie si práva na slobodu myslenia, svedomia a vierovyznania na šesť rokov odňatia slobody.